

Ärg 23 Nr 2 2013

S:t Olof

Medlemsblad för Torshälla hembygds-
förening S:t Olofs Gille

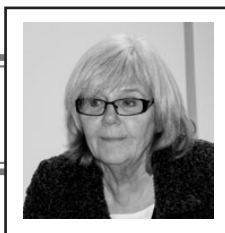

Foto: Janett Eriksson

En vacker syrén i Mormorstäppan

Äldermannen har ordet

”Den blomstertid nu kommer med lust och fågning stor...” de orden känner vi alla till och har sjungit många gånger. Den psalmen är så förknippad med sommar, skollov, semester, sol och värme, bad, men kanske mest just ledigheten. Och nu är blomstertiden här för år 2013, som vi har väntat! På några dagar formligen exploderar naturen och världen runt om oss blir grön.

Påskan känns långt borta men den har fortfarande stor påverkan på våra liv utan att de flesta egentligen vet det. 40 dagar efter påsk kommer Kristi himmelsfärdsdag. Den dagen har vi firat sedan 300-talet och vi vet att den står för Jesus himmelsfärd. I Visby domkyrka finns en stor Kristusbild bevarad som man tror hissades upp genom en öppning i taket under mässan på Kristi himmelsfärdsdag. Efter att bilden hade hissats upp kastade man ner bröd eller blommor genom hålet. Det kanske kunde vara en tradition att börja med i Torshälla kyrka! 1925 började nykterhetsrörelsen använda just Kristi himmelsfärdsdag till folknykterhetens dag med tal och olika manifestationer. I Tyskland är denna dag fars dag och det firas på ett sätt som inte gör den lämplig som nykterhetens dag i det landet.

50 dagar efter påsk firar vi pingst. Ordet pingst kommer från det grekiska ordet ”pentekosté” vilket betyder ”den femtionde”. Pingst började vi fira på 200-talet och ända fram till 1772 hade vi både tredje- och fjärdedag pingst. Många gifter sig under pingsten och även det är en mycket gammal tradition. Pingstbrudar kunde man förr ha utan att någon skulle gifta sig. Det var då en flicka som kläddes till brud och som fördes runt i gårdarna. Folket förväntades ge gåvor till bruden så det var en form av tiggeri. Det hela avslutades med en ordentlig fest vilken ofta blev ganska vild. Traditionen med pingstbrudar uppskattades inte av de styrande. Ett annat kristet namn för pingsten var ”rosornas påsk”. Detta namn kom av att det hände att man lät rosenblad dala ner i kyrkorummet under gudstjänsten för att församlingen skulle förnimma hur den helige ande kom över lärjungarna.

På Bergströmska gården startar nu en intensiv period som börjar med barnkulturdagarna i maj. Nationaldagsfirande på Holmberget med kaffe på Bergströmska gården, allsångskväll och självklart hantverksdagar från midsommar och framåt, är en del av sommarprogrammet. Vi hoppas på många besökare vid våra arrangemang. Välkommen!

Sommaren är en tid med mycket förväntningar och ibland slår våra förväntningar in men lika ofta så händer det andra saker som förändrar våra planer. Det behöver absolut inte vara till det sämre utan bara annorlunda.

Jag hoppas, kära medlem, att du får uppleva den sommar som du längtat efter! Glöm inte att sommaren är kort och att vi ska passa på att njuta så mycket det bara går.

Trevlig Midsommar och Skön Sommar!

Iha

Styrelsen för 2013. Fr. vänster: Jan-Erik Kling, Hans Eriksson, Christina Åslund, Gunnar Sandevärn (ny), Iha Frykman, Torbjörn Axner och Janett Eriksson. Saknas gör Gunbritt Eriksson och Mikael Nyman.

Årsmötet 2013

Ett 30-tal medlemmar deltog i årsmötet som började med kaffe och goda smörgåsar. Innan mötet visade Björn Maxe en trevlig film om Torshälla från 1940-talet. Filmen finns att se i datorn på hembygdsgården.

Bror-Erik Olsson höll, som vanligt, i ordförandeklubban på sitt trevliga sätt och Berit Antonsson var mötets sekreterare.

Kvällens lotteri hade många fina vinster som kom från Torshälla stenkärlsfabrik. Vinsterna var skänkta av Lars Nystedt.

*Text och foto: Janett Eriksson,
Bernt Pettersson*

Ordföranden Iha Frykman avtackade Berit Antonsson efter sex år som styrelseledamot och skrivare.

Bjällersta och Torshälla nya prästgård

Bjällersta, målat 1880 av Josephine Amanda Le Moine.

Bjällersta, som ligger ca 2 km väster om staden har sedan 1300-talet varit boställe för prästerna i Torshälla stads- och landsförsamlingar.

Till Bjällersta hörde ett jordbruk som prästfamiljen skulle försörja sig på. Med tiden blev skötseln av lantbruket så omfattande att man tillsatte en arrendator för att driva gården.

År 1924 upphörde Bjällersta att vara prästboställe. Omkring 600 år hade då förflutit sedan de ca 30-talet namngivna kyrkoherdarna bosatte sig där.

Sist i den långa raden av präster som bott på Bjällersta var kyrkoherden Richard Ringmar och hans familj.

De var också de första att flytta in i den år 1924 nybyggda prästgården.

Prästgården som byggdes nära kyrkan inrymde även pastorsexpeditionen.

Richard Ringmar, hette Richard Anders-

son, när han 1909 tillträdde komministertjänsten i Torshälla. År 1917 utsågs han till kyrkoherde och 1918 till kontraktsprost. Ringmar var starkt engagerad i ungdomsverksamheten. Det resulterade bl. a. i att han utsågs till sekreterare i Strängnäs stiftsråd. Där fick han i uppdrag att organisera ungdomsarbetet inom stiftet.

Även i prästgården kunde man märka den tilltro men även liberala syn han hade på ungdomen. Han tillät bl.a. sina egna ungdomar att bjuda in sina kamrater då man utöver den kyrkliga delen även ägnade sig åt musik, sång och till och med dans.

Richard Ringmar

Richard Ringmar var en bestämd och principfast person. Detta framkom inte minst i inkorporeringsfrågan där han starkt motsatte sig förslaget att Torshälla skulle inkorporeras med Eskilstuna. Detta var redan i början av 1930-talet. Hans starka engagemang i frågan bidrog i hög grad till att Torshälla förblev en självständig stad. Att Torshälla 1970 ändå införlivades med Eskilstuna är en annan historia.

Richard Ringmar ville ge nattvarden en mer central plats i sina gudstjänster. Han värnade om gamla kyrkliga traditioner, bl. a. kom de gamla textila attributen åter till heders.

Kyrkomusiken hade i Ringmar en stor förespråkare. Ett intresse som även gått i arv till barnen. Äldste sonen Torgil var en tid ordförande för Sveriges Körförbund och dirigent för Borganäskören under flera år. Torgil var rektor vid Åsa Folk-

Prästgården, som byggdes 1924 nära kyrkan, inrymde även pastorsexpeditionen.

högskola och en tid anställd av SIDA. Viveca Ringmar, som ofta synts i TV är dotter till Torgil.

Lennart född 1923 och jag var skolkamrater, han var en bussig kamrat. Jag minns bl.a. när jag fick komma med in i trädgården och bli bjuden på väldigt goda äpplen. Sista gången jag träffade Lennart var på en skolträff 1987 i Holmens småskola.

Yngste sonen Richard Jr var bankman och en välkänd sångare. Han var sångare i Orphei Drängar och uppträdde ofta som solist. Särskilt minns vi hans tolkning av Magistern i Wennerbergs ”Gluntarne”.

I familjen fanns även döttrarna Birgitta, Kristina och Ingegärd. Om dem vet jag bara att de besökte föräldrarnas grav så länge hälsan tillät.

Ringmar hade en hård arbetsbelastning med många uppdrag inom och utom församlingen, som tärde på hans hälsa. En septemberkväll 1935 orkade inte hjärtat längre. Han insomnade endast 54 år gammal.

Ringmar hade under de 25 år som han tjänat församlingen varit en god herde som uppriktigt sörjdes av alla församlingsbor.

Richard Ringmar och hans familj bodde i prästgården i 11 år och har efterlämnat minnet av en öppen och varm familj där församlingsborna alltid var välkomna.

Bernt Pettersson

Säby och Anneberg

Säby gård byggdes i slutet av 1800-talet av Snickerifabrikören Westman. Senare hade Eminentverktyg sitt kontor där. I bakgrunden syns Gökstenen.

Det var troligen fabrikör Westman som byggde villan på tomt nr 111, den som vi kallar Säby gård. Gården döptes om till Anneberg.

På tomten nr 110 hade Westman på 1880-talet byggt Säby snickerifabrik. År 1935 köpte ingenjörerna Brandstad och Montén verkstadslokalerna och startade Eminentverktyg. I dag inrymmer lokalerna Ebelingmuseet, Firma Rolf Berg och Amarant.

En tid ägdes Säby gård av ingenjören August Valdemar Ingelsson. Den familj som jag bäst kommer ihåg

som bott i gården är ingenjör Anders Hjalmar Haller med familj. De bodde där på 1920–30-talet. Jag har umgåtts en del med dottern Karin men av yngsta dottern Astrid har jag ett speciellt minne. När Astrid kom gående i Holmbergsparken råkade jag träffa henne på halsen med en stor och blöt snöboll. Astrid som var i tonåren kände igen mig så det var bara att skämmas och be om ursäkt

Eminentverktyg hade under en längre tid sitt kontor i byggnaden.

Bernt Pettersson

Torshälla Konstrunda 2013

Birgitta Hasselberg och Håkan Hellberg framför de handarbeten som fanns i café-delen. Håkan Hellberg var den som vann första pris i konstrundans tipstävling.

Årets konstrunda blev ett mycket välbesökt påskevenemang. Christina Åslund hade arrangerat årets utställning och tagit fram delar av gårdens gamla textilier, till glädje för många besökare. I stora salen fanns i år bl.a. gammalt sänglinne, nattsärkar och nattmössor. I vår cafédel visades paradhanddukar, m.m.

Förutom att se våra vackra textilier kunde även besökarna köpa en kopp värmande vegetarisk morotsoppa som tillagats av styrelsemedlemmar.

Lagom till sommaren är vårt nyinredda textilrum klart. Christina Åslund har jobbat hela vintern med att inventera gårdens gamla textilier och har nu fått rummet i ordning. En del ommöbleringar har också gjorts för att kunna få en bra överblick av utställningen. Textilrummet finns på övre plan innanför det s.k. allmogerummet. Invigning kommer att ske under försommaren.

Text och foto: Janett Eriksson

Bergströmska gårdens s

Bergströmska gården, Lilla gatan 12, är öppen enligt följande tider:

- tisdagar och lördagar 11-14
- torsdagar, hantverksdagar, 13-16

14 juni, kl. 18.30

Allsång i mormorstäppan

Medtag gärna picknickkorg

Se även sid. 15

22 juni, kl.10

Midsommardagen

Midsommarmässa i kyrkan Kaffeservering på Bergströmska gården

27 juni kl. 13-16

Mormorstäppan, vi arbetar med ull.

Kaffeservering och hembakat tunnbröd

Musikunderhållning av Josephine Thunell och Elin Asplund

30 juni, kyrkkaffe

Kaffeservering

4 juli, kl 13-16

Hantverksdag med servering

Musikunderhållning av

Göran Axelsson

7 juli, kl 10.00

Friluftsgudstjänst med kyrkkaffe

11 juli, kl 13-16

Hantverksdag med servering

Musikunderhållning med allsång av

Göran Bringholm m.fl.

14 juli, kyrkkaffe

Kaffeservering

18 juli, kl 13-16

Hantverksdag med servering

Musikunderhållning av Gunnar

Sandevärn och Leif Linnskog

21 juli, kyrkkaffe

Kaffeservering

25 juli, kl 13-16

Hantverksdag med servering

Musikunderhållning av

ungdomar

Sommарprogram 2013

öppen från Midsommardagen t o m första söndagen i augusti

28 juli, kyrkkaffe

Kaffeservering

1 augusti, kl. 13-16

Kaffeservering.

**Underhållning av Djurgårdens spel-
manslag**

4 augusti, kl. 10

Friluftsgudstjänst med kyrkkaffe

31 augusti, kl. 10-15

Nytt för i år!

Växtmarknad i Mormorstäppan

Kaffeservering

**Alnö gårdsbutik finns på plats varje
torsdag i juli kl. 13-16**

De säljer färsk potatis, ägg och andra
produkter från gården, allt efter tillgång

*Med reservation för eventuella ändringar
av program*

Dessutom varje torsdag i juli:

- **Hemslöjden Sörmland**

- **Kyrkans försäljning av rätt-
visemärkt.**

Loppisboden är fylld av nya och gamla
prylar, allt till låga priser.

Arrangörer:

Torshälla hembygdsförening

S:t Olofs Gille

Torshälla stads förvaltning

Torshälla församling

Studieförbundet Vuxenskolan

Sörmland

Upplysningar Bergströmska gården tel.
35 50 76

www.sanktolofsgille.se

Om Storgatans affärer på 1930-talet

Här fortsätter den nostalgiska vandringen utefter Storgatan som började i förra numret av S:t Olof. Det är Elof Maxe som promenerade här under 1930-talet.

”Hos C. A. Nilsson, som var störst av alla, kunde inhandlas allt som hörde till livets uppehålle. Alldeles innanför dörren till speceributiken fanns en tunna saltströmming placerad för avsmakning och på disken stod en fjärding med snus där de manliga kunderna gratis fick fylla på sina dosor. De kvinnliga kunderna blev bjudna på näsprisar. Detta med saltströmmingen var en bibehållen tradition ända från den tiden då Torshällaborna seglade till sina egna fiskelägen långt upp efter Norrlandkusten och därifrån

förde hem sin strömming. C. A. Nilsson var även ägare till Järnhandeln där allting kunde köpas från den största hästsko till den minsta metkrok.

Närmaste granne till Järnhandeln var Friden Johanssons Charkuteri. Här sålde Friden med hjälp av Slaktar-Kalle de mest delikata varor i kött- och fläskbranschen. Varorna kom från hans broder Filip Johanssons egendom Emaus där Filip hade både slakteri och rökeri. Filip sålde också varor på Köttorget (bakom Rådhuset) varje fredag.

Tvärs över gatan låg Sofia Jonssons Mode & Sybehörsaffär som vid den tiden övertogs av Maja Nilsson. Hon

drev den trivsamma butiken ända tills huset jämnades med marken. Detta hus tillhörde Ali Anderssons kvarter och i Fabrikör Ali Anderssons boningshus, som låg intill, hade urmakare Frigge sin butik och verkstad. Där inne var det fascinerande att vistas och höra på allt tickande, slående och galande som förekom ifrån mängder av ur och klockor. Alla gick och samtliga visade rätt tid. Att urverken skulle gå och dessutom rätt tog Frigge som en hederssak. Det var en god reklam för yrket och till reklamen hörde också en jättestor klocka som hängde i en vackert smidd järnkonstruktion högt över gatan. På väggen fanns en meterlång termometer upphängd på vilken Stadens befolkning dagligen vintertid avläste gradtalet.

I det sista huset i kvarteret fanns Handlare Olssons Speceributik, Rapps Kafé samt Svenssons Rakstuga där stamkunderna hade sina egna rakknivar, saxar, borstar och tvålar inlåsta i dyrkfria boxar. Detta med tanke på att skydda sig från den mycket smittsamma skäggsvampen.

I vinkeln vid torgbackarna hade landsborna varje fredag placerat sig med ägg och smör och där förekom en livlig kommers med mycket prutande och prov-

smakning av smöret. Provsmakningen föregick enligt Grosshandlare Viktor Blomkvists metod. Han började i den ena änden på raden och med en tioöring skrapade han till sig litet smör som han med högtidlig kännarmin lät smälta i munnen. Denna metod blev småningom mycket allmän, fast så började en del provsmaka med 5-öringar och 2-kronor och det var ju inte så bra för dem som skulle sälja. En gubbe som sålde smör blev en gång tillfrågad om han hade gott smör och svaret blev: -” Jag tror dä, för dom har snart ätit upp alltihop”.

Nedanför torgbacken hade Carl Lind speceriaffär och i Åkare Erikssons hus hade hans hustru en liten fin Bröd & Mjölkboutik. I huset som kom därefter var det sista på gatan där det fanns affärsrörelse och i detta hus fanns Apoteket Svanen där Apotekare Holmgren blandade till de mediciner som Doktor Munktell ordinerade till bot för alla sjuklingarna.

Ja, detta blev ju en promenad på kullerstensgatan med så gott som bara en uppräkningslista av namn på personligheter som nu är borta. Men de finns väl bevarade i minnet hos de äldsta Torshällaborna. Dessa har mycket att berätta om Storgatans affärer.”

Text: Elof Maxe

Nya informationsskyltar

Under sommaren kommer du att upptäcka nya informationsskyltar i gamla Torshälla. Det är hembygdsföreningen och Torshälla stads förvaltning som arbetar med att ta fram dessa. Skyltarna ska placeras ut i gamla Torshälla, vid bygg-

nader som har en betydelsefull berättelse för Torshällas historia. Skyltningen påbörjas i år och fortsätter efterhand.

Janett Eriksson

Folkminnen från Torshälla

Materialet till följande artikel fick jag från Margaretha Lindén. Hennes son Torgny hade via hemsidan ”Digitalen”, funnit en intressant artikel som handlade om Torshälla. Det är en sammanställning från 1943 där elva torshällabor ger sina minnen från staden. Artikeln tar upp allt som högtider, handel, kvarter, gator, levnadssätt, hushållning och mycket, mycket mer.

Arbetet med upptecknandet utfördes år 1943 av fil.kand. Sigbrit Plaenge Jacobson på uppdrag av Landsmåls-/ och Folkminnesarkivet i Uppsala. De tog initiativet till systematiska undersökningar av de svenska städernas folkminnen och hoppades att undersökningen skulle betalas genom donationer.

Arkivets förfrågan om bidrag mottogs också mycket välvilligt och uppteckningsarbetet kunde snart påbörjas i ett 40-tal städer, varav Torshälla var en av dessa.

En gåva på 400 kronor, från rådman A.F. Grönberg i Torshälla, gjorde det möjligt för arkivet att till vissa delar genomföra en uppteckning av denna stads folkminnen. Medlen räckte inte till någon djupare och mer detaljerad studie men det samlade materialet ger åtskilliga värdefulla inblickar i stadens traditioner under 1800-talets senare del.

Första häftet som kom ut 1943 hette Folkminnen från Torshälla. På initiativ av S:t Olofs Gille gjordes en andra utgivning år 1992, till Torshällas 675-årsjubileum.

Nedanstående utdrag är ordagrant hämtat från hemsidan och det är minnen som berättas om torghandel och marknader.

Berättare:

M.B. (Bergström, Maria)

T.B. (Boberg, Theodor)

C.H. (Hellberg, Carl V.)

J.A.H. (Hellberg, Johan Ad.)

Torghandel

”Rådhuset delar av torget mitt itu, så bakom Rådhuset har vi Köttorget. Det var rätt mycket torghandel varje vecka, men så mycket grönsaker sålde man inte, men bär såldes däremot mycket på sommaren. Matvaror, som bröd och kött och ost såldes på Köttorget. Men även annat såldes då. Dalmasar kom med laggkär lite då och då, de åkte från Västerås över sjön. De skulle till Eskilstuna, men de kunde stanna i Torshälla då också. De åkte alltid ett par tre i sällskap. De hade sina daladräkter på sig och på vintern hade de pälsar. Det var mest på vintern, de åkte över sjön.

Bönderna hade sina smörställen i staden, de lämnade ägg hos handlarna. En tre, fyra slaktare fanns; de sålde det, de slaktade, fritt. De stod också på torget.” (J.A.H.)

”Torgdagar förekom en gång i veckan. Här stod då slaktare, sådana var det rätt gott om, och fiskhandlare. De började hur tidigt, de ville, och höll på så länge de ville. De stod bakom Rådhuset. Köttorget kallas den delen av Stora torget. Framför Rådhuset stod grönsakshandlare och fiskhandlare. De gör så ännu. En liten

Vinterbild av Storgatan.

trekant i korsningen av S:t Olofsgränd och Lilla gatan kallas Skvallertorget.” (C.H.)

”Apropå handel, så gick sillen till på Västkusten, så de sålde för 5 öre skålpundet. Den gick inte åt, så från Göteborgstrakten berättades, att de fick köra ut den som gödsel på åkrarna. Min mor sålde sill här i Torshälla; det var så gott om den, så alla skulle göra det. Sillen såldes hemma i hemmet, så vi hade ingen affär.”(J.AH.)

Marknad

”När det var marknad, var det högtid. Den räckte i två dagar, då kom det hit handlande från alla håll av alla slag. Varorna såldes från stånd. Nöjesanordningar fanns det också, det var panorama och karusell, en och annan gång kom någon och förevisade djur.” (T.B.)

”Till marknaderna här kom mycket folk från Södermanland och Västmanland. I samband med järnvägens tillkomst miste marknaderna sin betydelse. Lantborna kunde sälja djur och skicka dem på järnväg, så de behövde inte resa

med själva. När årsmarknaderna tog slut, skulle de fortsätta med en månadsmarknad. Men det dog ut av sig självt. Till det ändamålet gjordes det s.k. Kofältet i ordning med egen brygga vid Eskilstunaån.” (C.H.)

”Vid marknader lejdes extra folk från Eskilstuna, så där en 30 st. Det kom mycket hästskojare och Eskilstunabor, som söp sig fulla och ville slåss. Annars hade vi bara stadsfiskalen, en stadsvaktmästare och en polis. stadsfiskalen hade inte mycket betalt, så han hade ett yrke bredvid. Den som ville åta sig uppdraget, fick ta det.” (C.H.)

”Den 12 okt. var här marknad, och då kom det alltid så mycket folk. Vi hade alltid storbak till marknaden, så att det blev varmt i bagarstugan, för där hade vi marknadsfolk, som bodde.”(M.B.)

”När det var marknad, var det högtid. Den räckte i två dagar, då kom det hit handlande från alla håll av alla slag. Varorna såldes från stånd. Nöjesanordningar fanns det också, det var panorama och karusell, en och annan gång kom någon och förevisade djur.” (T.B.)

Om du är intresserad av att läsa hela undersökningen så finns häftet på Bergströmska gården. Du kan också läsa allt på följande hemsida:

<http://e1466.blogspot.se/2012/12/minnen-fran-1800-talets-torshalla.html?m=1>

Text: Janett Eriksson

Efterlysning. Var finns klockan?

Ända till för bortåt 30 år sedan fanns på Holmberget en klockstapel med en riktig bronsklocka hängande däri.

Troligen var det väl Georg Nyström som lät sätta upp den.

När stapeln så småningom började bli bristfällig togs den ned. Detta torde ha skett på 1970-talet då bilden togs. Nu kan man undra vart klockan tog vägen.

Kanske är det någon bland medlemmarna i S:t Olofs Gille som har en aning. Hör i så fall av er till någon i styrelsen.

Text och foto: Olle Lorin

”Seijare” i kyrkan redan 1610?

Av någon anledning kom jag för en tid sedan att intressera mig för rådhusets tornur och alla de förflyttningar det varit med om under århundradenas gång ända sedan det år 1580 skänktes av hertig Karl till Torshälla stad kyrka.

I boken Torshälla kyrka av Robert Bennet, utgiven i serien Sveriges kyrkor 1981, läser man en intressant passus apropå tornuret:

1610 inköptes nämligen mässingstråd för 2 öre att användas till ”lille seijaren”. Av allt att döma kan det inte vara fråga om något annat än ett mindre ur som i så fall borde ha funnits inne i kyrkorummet.

Jag har varit i kontakt med specialisten på gamla ur, Eric Read, som skrivit skriften Tornuret i Torshälla rådhus, och som gavs ut av S:t Olofs Gille för några år sedan.

Han menar att i den mån ”lille seijaren” skulle syfta på att det fanns två visare till ett tornur hade man i så fall två urtavlor ovanför varandra. En med liten visare angav då kvartar, medan en större visade timmar.

Han menar att så inte gällt beträffande tornuret i Torshälla. Det skulle i så fall framgå av bilder på kyrktornet. Det befintliga urverket i rådhuset borde då också ha slagit kvartar, vilket det inte gjort, konstaterar han. Eric Read berättar att han hittat uppgifter om att man gjorde en liten ”seijare” till Åseda kyrka i Småland i slutet av 1600-talet för att ha på predikstolen.

Kanske har något liknande varit fallet också i Torshälla kyrka?

Text: Olle Lorin

**Den 6 juni firas nationaldagen på
Holmberget.**

**Samling sker på Rådhusstorget
kl. 16.00**

**Efter genomfört firande bjuds
samtliga medverkande och
publik på kaffe vid
Bergströmska gården.**

Välkommen!

**Kom ihåg allsången 14 juni!
Vi ses i mormorstäppan kl. 18.30
Ta gärna med egen picknickkorg.**

**Du kan också beställa hos
Torshälla delikatesser
Korg för 2 pers 200 kr,
utan korg 160 kronor.**

**Innehåll: 3 ost, 3 sort. salami, 2 sort.
lufttorkad skinka, grissini, oliver,
marmelad, chokladtryfflar,
äppelmust, plastmuggar, papp-
tallrikar, bestick och servetter.**

**Beställning tel. 35 65 35
minst 1 dag innan.**

Växtmarknad

**Den 31 augusti kommer
trädgårdsintresserade i Torshälla
att anordna en gemensam
växtmarknad.**

**Hembygdsföreningen kommer
att ha öppet för kaffeservering.**

Varmt välkommen!

Torshälla Hembygdsförening S:t Olofs Gille

Styrelse:

Iha Frykman, ålderman .....tel 35 81 39
Jan -Erik Kling, v. ålderman .....tel 35 56 41
Gunnar Sandevärn, skrivare.....
Janett Eriksson, v. skrivare.....tel 35 52 95
Hans Eriksson, gärdeman.....tel 35 52 95
Christina Åslund .....tel 34 30 06
Torbjörn Axner .....tel 35 50 35
..... mobil 070-600 60 70

Suppleant:

Gunbritt Eriksson .....tel 076-251 74 29
Mikael Nyman .....tel 35 84 81

Museikommitté:

Styrelsen.....

Arkivkommitté:

Björn Maxe .....tel 35 50 43

Trädgårdskommitté:

Jan -Erik Kling.....tel 35 56 41

Aktivitetskommitté:

Christina Åslund .....tel 34 30 06

Kökskommitté:

Berit Antonsson.....tel 35 83 68

Redaktion S:t Olof:

Janett Eriksson, Bernt Pettersson, Torbjörn Axner

Bergströmska gården Hembygdsgränd

Lilla gatan 12. TORSHÄLLA

Telefon 016-35 50 76

Medlemsavgift: 100:- enskild, 150:- familj

Plusgiro: 26 81 47-6

Postadress: Torshälla Hembygdsförening

S:t Olofs Gille c/o Iha Frykman

Tornsvägen 1 644 31 TORSHÄLLA

E-postadress: info@sanktolofsgille.se

Hemsida: www.sanktolofsgille.se

Ur museisamlingarna

Skiftnyckeln kan med all rätt kallas ”mekanikernas” mest användbara verktyg. Första skiftnyckeln uppfanns 1842 av den engelske ingenjören Richard Clyburn. Svensken Johan Petter Johansson fick patent på en modifiering av skiftnyckeln 1891. Men vi kunde i Torshälla också. Vår stad har under årtionden framgångsrikt varit plats för framställning av skiftnycklar. Den samling nyckelmodeller som bilden visar har alla tillverkats i Torshälla.

Fabrikörer har varit A. J. Andersson, Henning Kling, Torshälla Sågbladsfabrik (Ali Andersson) samt bröderna Granat. Den fina samlingen har nyligen donerats till Torshälla hembygdsförening av Rolf Nyström, Strängnäs. Den visar på ett förnämligt sätt hur kreativiteten frodats i Torshälla då samtliga modeller vunnit Svenska Patent- och registreringsverkets gillande. Hembygdsföreningen är mycket tacksam över gåvan. Samlingen finns i verktygsboden på Bergströmska gården.

En fin samling skiftnycklar. Den översta skiftnyckeln är mycket unik, tillverkad av Bessemerstål med dubbelhakar. Nyckeln längst ner till höger är den minsta tillverkade Torshällanyckeln.

Text: Björn Maxe

Foto: Janett Eriksson